

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 65.011.4

Хівренко Т. А.
студентка 4 курсу 3 групи
факультету економіки і права

Актуальність теми. Формування ринкової системи господарювання та розвиток бездоганних конкурентних відносин між її суб'єктами в Україні вимагають впровадження керівного та керованого організаційно-економічного механізму, здатного забезпечити ефективне та високоприбуткове функціонування найважливіших структурних одиниць підприємств. Ефективність – одна з основних категорій економіки, яка безпосередньо пов'язана з досягненням цілковитого результату розвитку підприємства. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні підприємства повинні активно діяти з метою підвищення ефективності їх діяльності. Ефективність діяльності підприємства є дуже важливою, так як виявляє такі характеристики, як якість, доцільність, результативність та корисність, а також це співвідношення ефекту від усіх видів його діяльності і сукупність витрат на досягнення цього ефекту.

Метою статті є дослідження сутності поняття «ефективність діяльності підприємства».

Виклад основного матеріалу. Економічна ефективність є ключовою категорією ринкової економіки, яка безпосередньо пов'язана з досягненням кінцевої мети розвитку суспільного виробництва в цілому, а також кожного підприємства окремо. Для того, щоб дати чітке визначення категорії «ефективність діяльності підприємства» необхідно окремо розглянути такі поняття, як «економічний ефект», «ефективність», «діяльність підприємства». Економічний ефект є складовою економічної ефективності. Поняття «економічний ефект» та «економічна ефективність» відносяться до числа найважливіших категорій ринкової економіки. Ці поняття тісно пов'язані між собою. У кожного автора своє тлумачення поняття «економічного ефекту». Визначення поняття наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

«Тлумачення поняття «економічний ефект» різними авторами»

Автор(и), джерело	Визначення
Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева О.Б. [1]	Економічний ефект – корисний результат економічної діяльності, який вимірюється як різниця між грошовим доходом від діяльності та грошовими витратами на її здійснення.
Л. І. Лопатніков [2]	Економічний ефект – різниця між результатами економічної діяльності і витратами, вироблених для їх отримання і використання.
Л. П. Кураков [3]	Економічний ефект – результативність економічної діяльності, реалізації економічних програм та заходів, що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту (результату) до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату.
В. В. Красник [4]	Економічний ефект – це результат праці людини в процесі виробництва матеріальних благ (кількість випущеної продукції, приріст).
Азріліян А. Н. [5]	Під економічним ефектом розуміють результат реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності виробництва за рахунок економії всіх виробничих ресурсів.

Після розгляду поняття «економічний ефект» можна зробити висновок, що економічний ефект – це результат економічної діяльності від впровадження запропонованих заходів щодо вдосконалення організації роботи на підприємстві.

Незаперечним фактом є те, що ефективність - це складна, багатогранна, комплексна категорія. На думку більшості науковців ефективність є однією з найскладніших категорій сучасної економічної науки. Крім того, категорія ефективності розвивалася у часі і має тривалу та складну історію становлення. У наступній таблиці розглянуто сутність поняття «ефективність».

Таблиця 2

«Тлумачення поняття «ефективність» різних авторів»

Автор(и), джерело	Визначення
1	2
Д. Рікардо [6]	Поняття «ефективність» визначив як «відношення отриманого результату до певного виду витрат».
В. Паретто, Й. Шумпетер [7]	Під «ефективністю» розуміли відношення витрат і результатів.

Продовження табл. 2

1	2
М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі [8]	Відзначали, що ефективність у цілому характеризується співвідношенням між обсягом виробництва продукції і необхідними для її виготовлення ресурсами, тобто визначається як внутрішній параметр функціонування підприємства, віддзеркалюючи ефективність використання ресурсів.
К. Макконелл, С. Брю [9]	Вважають, що ефективність характеризує зв'язок між кількістю одиниць обмежених ресурсів, які використовуються в процесі виробництва, та отриманою в результаті кількістю певного потрібного продукту.
Х. Лібенштайн, С. Фішер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензі [10]	Оцінюють ефективність як зовнішнє поняття, яке враховує розподіл ресурсів.

Проаналізувавши існуючі на сьогодні тлумачення поняття «ефективність», можна дати наступне визначення: ефективність – це показник успішності функціонування системи для досягнення цілей.

Далі було розглянуто поняття «діяльність підприємства». У Великому економічному словнику наведено наступне визначення: «діяльність підприємства – це будь-яка передбачена в положенні про підприємство основна діяльність, а також операції, які її забезпечують або з'являються внаслідок її здійснення».[5]

У загальному вигляді діяльність підприємства можна визначити як суспільний економічний процес створення, використання і розповсюдження нововведень з метою отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості його виробництва.

Наступним етапом є визначення сутності поняття «ефективність діяльності підприємства». Економічна ефективність діяльності підприємства на кожному етапі розвитку суспільства відрізняється і кількісно, і якісно. В історичному аспекті економічного розвитку України вона визначалася основними економічними законами, які функціонували в кожній суспільній формації. У табл. 3 наведені основні визначення поняття «ефективність діяльності підприємства».

Таблиця 3

«Тлумачення поняття «ефективність діяльності підприємства» різними авторами»

Автор(и), джерело	Визначення
Емерсон [6]	Ефективність діяльності підприємства – це максимально вигідне співвідношення між сукупними витратами і економічними результатами.
Т.С. Хачатуров [11]	Пропонував визначати ефективність діяльності підприємства з урахуванням виконання встановлених планів випуску продукції і собівартості, і стверджував, що стимулюючи освоєння нових потужностей без урахування ефективності вироблених витрат неможливо.
П. Друкер [12]	Ефективність діяльності підприємства пропонував оцінювати показниками прибутку і рентабельності.
Е. Долан [6]	Визначає «ефективність діяльності підприємства» як вибір вірних цілей, на яких фокусується вся енергія підприємства.
В. Паретто [7]	Вважає, що «економічна ефективність діяльності підприємства – це стан, при якому неможливо збільшити міру задоволення потреб хоча б однієї людини, не погіршуючи при цьому положення іншого члена суспільства».

Таким чином, наявність різних концепцій щодо сутності ефективності діяльності підприємства зумовлена різними теоретичними позиціями з приводу її аналізу, виділенням якогось одного аспекту із вирішення загальної проблеми.

Не можна не погодитись з думкою П. Друкера, який пропонував оцінювати ефективність діяльності підприємства показниками прибутку і рентабельності, адже показником, який більш повно дозволяє визначити економічну ефективність і орієнтує підприємство на її підвищення, є

рентабельність. Це комплексний показник, який відображає всі сторони виробничо-господарської діяльності.

Отже, визначення ефективності діяльності підприємства має важливе як наукове, так і практичне значення. Проаналізувавши такі поняття як «економічний ефект», «ефективність», «діяльність підприємства», можна дати наступне визначення: ефективність діяльності підприємства – це один з найважливіших чинників, який відображає ступінь використання ресурсних затрат, спроможність досягати поставлених цілей та здатність до стійкої життєдіяльності у конкурентному ринковому середовищі.

Список літератури:

1. Райзберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева О.Б. "Сучасний економічний словник. - 6-е вид., перероб. і доп. - М." (ИНФРА-М, 2011)
2. Лопатніков Л.І. Економіко-математичний словник. Словник сучасної економічної науки. / Л.І.Лопатніков. - 5-е вид., перероб. і доп. - М. : Справа, 2003. - 520 с.
3. Л.П.Кураков, Економіка і Право: Словник-довідник, 2004 р.
4. Красник В.В. Управління електрогосподарством підприємств: виробничо-практичний посібник. 2-е видання, 2011 р.
5. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь / под ред. А.Н.Азрилияна. - 5-е изд. доп. и перераб.- М.: Институт новой экономики, 2002. - 1280 с.
6. Долан Дж. Экономикс : англо-русский словарь-справочник ; пер. с англ. / Э. Дж. Долан, Б. И. Доминенко. – М. : Лазурь, 2004. – 544 с.
7. Якимчук Т.В. Соціально-економічна ефективність підприємства та її значення в сучасних умовах / Т.В. Якимчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtpdf.
8. Мескон М.Х. Основи менеджмента : пер. з англ. / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М. : Изд-во «Дело», 1998. – 704 с.
9. Макконелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы, политика / К.Р. Макконелл, С.Л. Брю ; пер. с англ. – Изд. 13. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 974 с.

10. Рац О.М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» / О.М. Рац // Економічний простір: Зб. наук. праць. – 2008. – №15. – С. 275-285.

11. Хачатуров Т.С. Эффективность капитальных вложений. / Т.С. Хачатуров – М. : Изд-во «Экономика», 1979.

12. Друкер П. Эффективное управление / П. Друкер ; пер. с англ. М. Котельниковой. – М. : Изд-во «Астрель», 2004. – 284 с.

Науковий керівник,
Ст. викладач

Чумак Г.М.

Опубліковано в авторській редакції